

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 16/2007 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2008

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on lähettänyt 21 päivänä syyskuuta 2007 hallituksen esityksen valtion talousarvioksi 2008 valmistelevalle valtiovainvaliokunnalle (HE 62/2007 vp). Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin mukaan talousvaliokunta voi omasta aloitteestaan antaa esityksestä toimialaansa koskevan lausunnon valtiovainvaliokunnalle 30 päivän kuluessa siitä, kun esitys on lähetetty valtiovainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kauppa- ja teollisuusministeri Mauri Pekkarinen
- työministeri Tarja Cronberg

- kansliapäällikkö Erkki Virtanen ja ylitarkastaja Mika Anttonen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- kansliapäällikkö Harri Skog ja johtaja Anita Lehikoinen, opetusministeriö
- päälakimies Timo Koskinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- ekonomisti Harri Hietala, Suomen Yrittäjät
- johtaja Markku Lemmetty, Akava ry
- pääsihteeri Sinikka Turunen, Suomen Kuluttajaliitto ry
- toiminnanjohtaja Kaisa Pannimaa-Pätsi, Kuluttajat-Konsumenterna ry
- puheenjohtaja Pekka Lindberg ja talous- ja velkaneuvoja Sari Lilja, Velkaneuvonta ry.

Merkitään saapuneeksi kirjallinen lausunto:
— Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta on käsitellyt vuoden 2008 alussa aloittavan uuden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaa (pääluokka 32). Valiokunnan saaman lausunnon mukaan hallituksen esityksessä on tähän pääluokkaan sisällytetty määrärahat esitettyjen mukaisina.

Yritysten kansainvälistyminen ja investointien lisääminen Suomeen

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota talousarvioesityksen yritysten kansainvälistymistä tukevaan rahoitukseen. Kuten kansallisessa viennin ja kansainvälistymisen edistämisen strategiassa (KTM Julkaisuja 37/2004) todetaan, edellyttää nykyinen liiketoimintaympäristö yrityksiltämme entistä varhaisempaa kansainvälistymistä ja kansainvälistymisosaamisen ja kansain-

välisen kilpailukyvyyn jatkuvaa kehittämistä. Otaen huomioon viennin keskeisen roolin talouskasvumme ja kilpailukykyemme turvaamisen kannalta, ovat tarpeet valtiiovallan toimille tällä sektorilla pysyneet vähintään entisellä tasolla. Sen sijaan on aiheellista selvittää, vastaako palvelukonseptimme ja -verkostomme tärkeimmillä vientimarkkinoillamme tapahtunutta kehitystä. Tämä koskee niin EU:n sisämarkkinoita (esimerkiksi Puola) kuin kasvussa olevia EU:n ulkopuolisiakin alueita.

Valiokunta haluaa tässä yhteydessä kiinnittää erityistä huomiota voimakkaasti kasvaviin, valtiovetosiin markkinoihin Kiinassa ja Intiassa. Kiinan BKT:n kasvu on ollut vuositasolla noin 10 prosentin luokkaa, eikä kasvun hidastumisesta ainakaan lähivuosina ole merkkejä. Kiinan ostovoiman on arvioitu kaksinkertaistuvan seuraavan 5–6 vuoden kuluessa. Kasvu on lisännyt myös Kiinan valuuttavarantoa, joka on tällä hetkellä yli 1 300 miljardia dollaria. Kiinalla on näin mittavat mahdollisuudet myös ulkomaisten investointien tekoon. Intiassa kasvu lähti käyntiin hieman myöhemmin, mutta kasvuvauhti on lähes Kiinan luokkaa. Kotitalouksien ostovoiman kasvun lisäksi kummassakin maassa on viereillä huomattavia infrastruktuurihankkeita, joissa suomalaisella osaamisella on kysyntää. Ongelmaksi ovat kuitenkin muodostuneet sinänsä osaavien suomalaisyritysten pienet resurssit ottaa vastuulleen suuria hankkeita. Tarvetta olisi verkostoille niin kotimaassa kuin uusilla markkina-alueillakin.

Yritysten kansainvälistymiseen liittyvää rahoitusta sisältyy useille TEM:n pääluokan momenteille, joista tässä nostetaan esille erityisesti 32.30.40 (Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin) ja 32.30.47 (Avustus elinkeinopolitiikkaa edistäville järjestöille). Vientiä tukevaa rahoitusta sisältyy myös mm. momentille 32.30.42 (Finnvera Oyj:n korkotuet) ja 32.20.06 (Tekes) samoin kuin esimerkiksi ulkoasiainministeriön pääluokkaan.

Momentin 32.30.40 määrärahaa voidaan käyttää tukemaan yritysten monipuolisia yhteishankkeita osallistuvien yritysten tärkeimmillä ja kehittyvillä markkina-alueilla. Kohteena ovat eri-

tyisesti korkean teknologian sektorin pk-yritykset. Määrärahan avulla tuetaan yritysten verkotumista edistäviä yhteishankkeita, yhteisesiintymisiä kansainvälisissä näyttelyissä, viennin kumppanuusohjelmia sekä vientirenkaita. Yritysten yhteisin vientiponnistuksin pyritään edistämään niiden markkinoillepääsyä ja madaltamaan kansainvälistymiskynnystä. Momentille esitetään yhteensä 18,038 miljoonan euron suuruisen määräraha. Se olisi 462 000 euroa kuluvan vuoden määrärahaa pienempi. Määrärahasta on uutena kohteena tarkoitettu rahoittaa Shanghaissa vuonna 2010 järjestettävään Expo-maailmannäyttelyyn valmistautumista, joten avustuksiin käytettävä osuus tulee pienentymään entisestään. Momentin käyttövaltuuksien mukaisesti pk-yrityksille saa antaa avustusta korkeintaan 50 prosenttia aiheutuneista kustannuksista. Kuluvana vuonna avustusosuudet on jo jouduttu laskemaan 40 prosenttiin. Vuonna 2007 määrärahan piiriin kuuluvien hankkeiden kokonaiskustannusten arvioidaan kohoavan 50–60 miljoonaan euroon, joiden täysimääräinen avustusosuus olisi näin ollen 25–30 miljoonaa euroa.

Valiokunta viittaa LTT-tutkimus Oy:n kaupa- ja teollisuusministeriölle tekemään selvitykseen (Selvitys yritysten yhteishankkeiden kansainvälistymisavustuksen vaikutuksista; KTM Julkaisuja 22/2005), jossa tämän avustusmuodon on todettu toimivan erittäin hyvin. Tutkimuksen mukaan avustus on konkreettisesti edistänyt yritysten pääsyä uusille markkina-alueille. Lähes puolet tutkimuksessa mukana olleista yrityksistä ilmoitti yhteishankkeen synnyttäneen pysyvää (uutta) vientiä kohdealueelle ja lähes yhtä suuri joukko yrityksiä odotti vastaavia tuloksia lähivuosina.

Talousvaliokunta katsoo, että määrärahan avulla voidaan tehokkaasti tukea sellaisia yhteisvientihankkeita, joita suomalaiset yritykset tarvitsevat pärjätäkseen muuttuneilla markkinoilla. Esitetty määrärahan taso ei kuitenkaan vastaa tarvetta, ja sitä tulee korottaa.

Kiinan osalta uudelle vientimarkkinalle pääsyä avustaa myös *FinChi-innovaatiokeskus*, joka on ollut toiminnassa kevästä 2005 asti. Keskuksen tavoitteena on tukea yrityksiä mm. tar-

joamalla niille puitteet ryhmittä toimialoittaisiksi tai toimialat ylittäviksi klustereiksi, jolloin niillä on paremmat mahdollisuudet päästä mukaan Kiinan markkinoiden mittaviin hankkeisiin. Vastaavanlainen keskus on avattu Yhdysvalloissa Kalifornian piilaaksossa (FinNode) ja myös Pietariin sijoitettu innovaatiokeskus on aloittamassa toimintaansa. FinChissä toiminnasta vastaavat KTM, Finpro ja Tekes. Keskuksen oletetaan kattavan käyttökustannuksensa toiminnasta saatavilla tuloilla.

Talousvaliokunta on kuluvan vuoden syyskuussa Kiinaan ja Intiaan suuntautuneen matkansa yhteydessä tutustunut mm. FinChi-keskuksen toimintaan. Valiokunta pitää FinChin toimintakonseptia Kiinan tapaisia markkinoita ajatellen hyvänä. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota keskuksen hyvin rajallisiin henkilöstöresursseihin. Keskus on kyennyt antamaan yrityksille toimivat puitteet ja auttaamaan markkinoillepääsyn käytännönjärjestelyissä. Sen sijaan pidemmälle menevä klusteroituminen ja potentiaalisten partnereiden löytäminen on jäänyt vähemmälle riittävien resurssien puuttuessa. Valiokunta katsoo, että FinChin resurssit tulee arvioida ja tarvittaessa niitä tulee lisätä, jotta keskus voi täyttää siihen liittyvät korkeat odotukset. Valiokunta pitää myös perusteltuna innovaatiokeskuksen avaamista Intiaan, jossa suomalaisten yritysten tarpeet ovat hyvin samankaltaiset kuin Kiinassa.

Yksittäisenä sektorina valiokunta nostaa esille ympäristö- ja energiateknologian viennin ja katsoo, että yritysten, rahoittajien ja julkisten toimijoiden yhteistyöhön perustuva Finnish Environmental Cluster for China (FECC) -hankkeen toimintamalli tulee pysyväistä, vahvistaa ja tehostaa Kiinassa sekä laajentaa koskemaan myös Intiaa.

Momentilta 32.30.47 rahoitetaan elinkeinopolitiikkaa edistäviä järjestöjä, joiden joukkoon kuuluu mm. Invest in Finland (IIF). Ulkomaisien investointien lisäämiseen Suomeen tarkoitettuun määrärahaan (2,398 miljoonaa euroa) ei ole esitetty muutosta. Talousvaliokunta katsoo, ettei IIF:n näkyvyys esimerkiksi Kiinan markkinoilla ole riittävää eikä Kiinan mittavaa inves-

tointipotentiaalia kyetä näin hyödyntämään. Määrärahan korotustarve tulee selvittää ja harkita, löytyisikö IIF:n Kiinaan liittyvien hankkeiden tiiviimmästä integroimisesta FinChin toimintaan lisää synergiaetuja.

Työllisyysperusteiset investoinnit

Hallituksen työvoimapolitiikan painopistettä on vuoden 2008 talousarviossa siirretty valtion ja kuntien työllistämispolitiikasta yksityiselle sektorille. Esimerkiksi investointeja on vähennetty ja siirretty lisärahoitusta tuloksellisempaan oppisopimuskoulutukseen. Painopisteen muutos on perusteltu korkeasuhdanteen ja matalan työttömyyden aikana. Kokonaisuutena työvoimapolitiikan määrärahoja on lisätty 44 miljoonaa euroa.

Vuonna 2008 saa tehdä enintään 8 miljoonan euron arvosta uusia sitoumuksia työllisyysperusteisiin investointeihin (32.80.64). Investointiavustuksilla edistetään uusien työpaikkojen syntymistä ja lievennetään äkillisiä rakennemuutosongelmia. Valtuus on 26,7 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2007.

Avustus ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen

Momentilla 32.30.45 esitetään määräraha yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen. Momentin määrärahan myöntämisvaltuudesta voidaan käyttää enintään 9,8 miljoonaa euroa yksinyrittäjien tukikokeilun toteuttamiseen. Yksinyrittäjien tuella edistetään ensimmäisen työntekijän palkkaamista myöntämällä yksinyrittäjälle avustusta palkkamenoihin. Esityksen mukaan kokeilua laajennetaan erikseen nimettäville paikallisen rakennemuutoksen alueille tai muuten vaikeassa kehitysvaiheessa oleville alueille.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että ensimmäisen työntekijän palkkaamiskokeilua tulisi laajentaa muillekin kuin esityksessä määritellyille alueille sen vaikuttavuuden arvioimiseksi. Saatujen kokemusten perusteella voidaan paremmin tehdä johtopäätöksiä kokeilun tuloksista.

Energiapolitiikka

Ilmasto- ja energiapoliittisilla ratkaisuilla on olennainen vaikutus Suomen suhteelliseen kilpailukykyyn. Suomen energiataloudessa on muihin maihin verrattuna monia erityispiireitä, jotka on otettava huomioon tulevaisuuden ratkaisuja tehtäessä. Energian kokonaiskulutuksen jakauma kulutussektoreittain poikkeaa Suomessa huomattavasti EU-maiden keskimääräisestä jakaumasta. Mm. Suomen teollisuus on poikkeuksellisen energiantensiivistä. Suomen syrjäinen sijainti ja pohjoinen ilmasto asettavat omat haasteensa sellaisten energiaratkaisujen hakemisessa, joilla Suomen kilpailukyky pystytään turvaamaan. Lähtökohtana tulee pitää, että kaikissa ennakoitavissa olevissa tilanteissa on saatavissa

kohtuuhintaista energiaa. Energian käytön kasvua tulee hillitä määrätietoisin toimin, ja kasvu tulee pyrkiä taistamaan.

Hallitus on aloittanut pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian valmistelun. Strategian eduskuntakäsittelyn yhteydessä talousvaliokunta tulee ottamaan seikkaperäisesti kantaa ilmasto- ja energiapolitiikkaan, joten valiokunta ei ennakoi kantojaan tämän talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Jouko Laxell /kok
vpj.	Antti Rantakangas /kesk	Eero Lehti /kok (osittain)
jäs.	Janina Andersson /vihr	Päivi Lipponen /sd
	Hannu Hoskonen /kesk	Marjo Matikainen-Kallström /kok
	Harri Jaskari /kok	Petteri Orpo /kok (osittain)
	Anne Kalmari /kesk (osittain)	Sirpa Paatero /sd (osittain)
	Matti Kangas /vas	Markku Uusipaavalniemi /kesk
	Toimi Kankaanniemi /kd	Ulla-Maj Wideroos /r
	Miapetra Kumpula-Natri /sd (osittain)	vjäs. Sampsa Kataja /kok (osittain).

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen ja
valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Työllisyysperusteiset investoinnit

Eri puolilla Suomea avustuksilla on tuettu työllisyyttä edistämällä uusien, pysyvien työpaikkojen syntymistä ja lievennetty työttömyyttä. Työllisyysperusteinen investointiavustus on lähes aina osarahoitusta. Määrärahalla on voitu tukea hankkeita, joihin ei muuten ole ollut mahdollista saada avustusta valtion budjetista ja jotka olisivat jääneet näin toteuttamatta. Näiden määrärahojen merkitys on ollut tärkeä elinkeinopolitiikan ja työllisyyden edistämässä sekä aluepolitiikassa: hankkeilla on voitu toteuttaa mm. maakuntaohjelmiin sisältyviä kärkihankkeita. Hankkeiden valinnassa on käytetty perusteena kunkin hankkeen työllisyysvaikutusarviointia. Viime vuosien rahoituslinjauksissa on korostunut hankkeen rakennusaikaisten työllisyysvaikutusten lisäksi pysyvät kasvusysäys- ja työllisyysvaikutukset hankkeen jälkeen. Hankkeiden valinnassa on painotettu myös uusien yritysten sijoittumista seutukunnalle ja elinkeinon elämän kehittymiselle edellytyksiä luovia investointeja. Määrärahataso säilytetään 26,7 miljonnassa eurossa.

Valtionavustus kuluttajajärjestöille

Talousarvioesityksessä esitetään valtionavustusta kuluttajajärjestöille (32.40.50) 673 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää Kuluttajaviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin kuluihin. Esityksessä määrärahaa on vähennetty kuluvaan vuoteen verrattuna 150 000 eurolla. Tuon määrän eduskunta oli lisännyt vuoden 2007 talousarvioon.

Kuluttajajärjestöt ovat kuluttajien etujärjestöjä, jotka siinä ominaisuudessa neuvovat kuluttajia ja jakavat kuluttajatietoa. Talousvaliokunnan kanta on, että kuluttajajärjestöjen toimintaedellytykset pitää turvata eikä esitettyä määrärahan leikkausta tule toteuttaa.

Talous- ja velkaneuvonta

Momentille 32.40.31 esitetään talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä maksettavaan korvaukseen 4,511 miljoonan euron määräraha. Tätä kaksivuotista siirtomäärärahaa on alennettu 15 000 eurolla. Korvausta maksetaan lääninhallituksen kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palvelun tuottajalle.

Talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiden ajankohtaisia ongelmia ovat ns. pikaluotot ja asuntovelalliset. Asiakkaiden rakenne on samalla muuttunut. "Vanhat" velalliset ovat vähentyneet ja tilalle on tullut nuorentunutta asiakaskantaa.

Talousvaliokunnan saaman lausunnon mukaan talous- ja velkaneuvontapalvelujen tarjonnassa on maan eri osissa suuria eroja. Kasvukeskuksissa tarjonta on kohtuullisella tasolla. Niissä kuntien vapaaehtoisen rahoituksen osuus on lisääntynyt. Sen sijaan jotkut kunnat eivät rahoita palvelujen tuottamista ollenkaan. Tämä johtaa siihen, että kansalaisen tasavertainen kohtelu talous- ja velkaneuvonnassa ei toteudu ja oikeusturva kärsii.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä kansalaisten tasavertaisen kohtelun ja oikeusturvan kannalta, että talous- ja velkaneuvontapalveluja pystytään tarjoamaan tasaisesti kysynnän mukaan koko massa. Lain mukaan talous- ja velkaneuvontapalvelujen järjestämisestä huolehtivat lääninhallitus ja kunnat. Lääninhallitus vastaa siitä, että talous- ja velkaneuvontapalveluja on riittävästi saatavilla läänin alueella.

Talousvaliokunta muistuttaa Kuluttajavirastoa ja lääninhallituksia huolehtimaan siitä, että laadukkaita talous- ja velkaneuvontapalveluja on saatavissa tasapuolisesti maan eri alueilla niin, etteivät jonotusajat muodostu kohtuuttomiksi ja etteivät ongelmat kasaudu edelleen. Lain mukaan talous- ja velkaneuvonnassa on avustettava yksityishenkilöitä myös taloudenpidon suunnittelussa sekä annettava tietoja talouden ja velkojen hoidosta. Valtion talousarviossa määrärahaa tulee nostaa 500 000 eurolla, jotta

TaVL 16/2007 vp — HE 62/2007 vp

talousarvioesityksessä määritelty vaikuttavuus ja toiminnan tuloksellisuus voidaan saavuttaa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon määrärahalisäyksi-

neen niin, että valtionavustukset työllisyysperusteisiin määrärahoihin pysyvät 26,7 miljoonassa eurossa ja että kuttajajärjestöille lisätään 150 000 euroa sekä velkaneuvontaan lisätään 500 000 euroa.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2007

Jouko Skinnari /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Päivi Lipponen /sd

Toimi Kankaanniemi /kd
Matti Kangas /vas